

”Dare to share!”

Bikt, moderskap och motstånd i Den stora mammabikten

”Dare to share!”: Confession, motherhood and resistance in The great mother confession

This article explore the meaning of confession in a commercial, secular event – The great mother confession (TGM). The event is understood as imbedded in a therapeutic culture where emotional disclosure, in the form of confessions, is a highly valued practice. In a web-based confession-blog that constitutes part of the TGM-concept, confessions serve to free mothers from supressing norms. The blog becomes an arena for a volatile community where burdening and ”forbidden” thoughts and emotions becomes generalised and disarmed, releasing mothers from guilt. When this function of the blog is questioned from a competing sub-discourse of the therapeutic, emphasising the disclosure of happiness, a struggle emerge over the authority to define the meanings of confession. TGM can be understood as having potential for serving as an arena for challenging norms, but even as norms are implicitly addressed the practice makes a halt at that point. Norms that are seemingly dissolved in responses to confessions are not questioned, only recognised, normalised and de-politicised.

Keywords: confession, motherhood, norms, resistance, therapeutic society

DAGLIGEN MÖTER populärkulturkonsumenten TV-program och bekännelsebiografier som bygger på exponering av människors innersta. Genom så kallade make-over-program och självhjälpslitteratur, romaner och biografier erbjuds scenarier för att reflektera över egna och andras känslomässiga erfarenheter. I denna genre återfinns missbrukarbekännelser, vittnesbörd i förstaperson om dysfunktionella familjer och psykisk ohälsa. Att tala om känslor och att dela med sig av sina emotionella erfarenheter är handlingar som kommit att bli i det närmaste obligatoriska inslag i denna typ av populärkulturella företeelser. Att tala sanningen om sig själv, att bekänna sina tillkortakommanden och svåra erfarenheter har, enligt Furedi (2004:40f), kommit att uppfattas som synonymt med att vara hälsosam. Att dela det svåra med andra föreställs här bidra till ökat välmående och det som tidigare avhandlats i de intima relationerna, i det terapeutiska rummet eller i biktstolen, är nu ventilerat i offentligheten i en populärkulturell och sekulariserad form (se exempelvis Rose 1999, Furedi 2004, Hoff Summers & Satal 2006, Illouz 2008). Bikt som begrepp har här färdats från en religiös kontext in i en sekulär sådan, något som inneburit att bikt kommit att anslutas till en ny begreppscontext i vilken det sker en meningsförskjutning (jfr Shore & Wright 2000). Det är en förståelse för hur just en sådan sekulär, kommersiellt initierad bikt empiriskt kan förstås och konstrueras som meningsbärande av dess utövare som föreliggande artikel avser att bidra med.

Det sammanhang i vilket en sådan biktpraktik hämtas är ett kommersiellt, populärkulturellt evenemang som hölls under åren 2009 och 2010 och som hade namnet *Den stora mammabikten* (fortsättningsvis benämnt DSM). Målgruppen för DSM var just mödrar och bikten var ett samlande tema. Vid ett tillfälle 2009 och ytterligare ett 2010 hölls heldagsevent där betalande mammor, för 350 kronor, kunde ta del av olika föredrag och underhållningsinslag som på olika sätt behandlade familjeliv, relationer och moderskap. På eventets hemsida fanns också båda åren något som man kallade för biktbloggar. Där kunde mödrar ladda upp bekännelser i små filmsekvenser (år 2009) eller lägga upp bikter som text för alla intresserade att ta del av (både 2009 och 2010).

I föreliggande artikel är intresset riktat mot hur bikt diskursivt konstrueras och laddas med mening för och av de biktande mödrarna relaterat till större samhällliga och kulturella processer. Bikt, som begrepp och praktik, förstås i denna artikel som inramad av det som i en av de samtidsbeskrivningar som finns tillgängliga, beskrivs som en *terapeutisk kultur* (Furedi 2004, Illouz 2008, Madsen 2012).

Bikten i en terapeutisk kultur

Populärkulturen utgör en livaktig arena för produktion och reproduktion av det som kan benämnas som en terapeutisk kultur som i sin tur vilar på en psykologisering av vardagslivet och föreställningar om vikten av att fokusera våra emotioner (Furedi 2004, Madsen 2012). Som Illouz menar, har självet kommit att bli den huvudsakliga skådeplatsen för att hantera spänningar i det moderna samhället och psykologin har kommit att erbjuda teknikerna för detta. Det terapeutiska har triumferat i vår samtid (Illouz 2008, se också Furedi 2004, Ecclestone & Hayes 2009, Madsen 2012). Psykologin har i detta övergått från att vara en vetenskap till att vara ett kulturellt fenomen och har bildat en djup kulturell struktur som är både genomträngande, omedveten och svår att utmana (Furedi 2003:40, Johansson 2007:184, Illouz 2008:156, Madsen 2012). Detta är i hög grad kopplat till utvecklandet och införlivandet av ett psykologiserande språkbruk i vardagen. Här skapas självmedvetna subjekt som har stöd i det gemensamma språkbruket för konstruktionen och förståelsen av sig själva (Rose 1998, Illouz 2008). Att tala om känslor framstår i detta som en starkt hälso- och livschansfrämjande handling. Målet är transformeringen, att bli sitt bästa jag (jfr Bratich 2007).

I detta har, som nämnts ovan, just bekännelseakten lyfts fram som en central komponent, föreställd som en helande och förändrade kraft i sig. Det finns här, enligt Furedi (2004:40ff), en kulturell förväntning att individer offentligt ska dela med sig av sina smärtsamma erfarenheter, något som både bidrar till, och förutsätts av en förskjutning i föreställningar om intimitet och gränsdragningar mellan den privata sfären och den offentliga (Sennett 1993, Furedi 2004:40f, Illouz 2008, Fejes & Dahlstedt 2013:48). Ur detta träder alltså bekännelsen fram och bildar en grundsten i det som av Michael Foucault benämnts *The confessing society*.

We have since become an extraordinarily confessing society. The confession has spread its effects far and wide. It plays a part in justice, medicine, education, family relationships, and love relations, in the most ordinary affairs of everyday life, and in the most solemn rites; one confesses one's crimes, one's sins, one's thoughts and desires, one's illnesses and troubles; one goes about telling, with the greatest precision, whatever is most difficult to tell. One confesses in public and in private, to one's parent's, one's educators, one's doctor, to those one loves; one admits to one self, in pleasure and in pain, things it would be impossible to tell to anyone else, the things people write books about (Foucault 1990:59).

Bikten, eller bekännelsen som här ses som ett synonymt begrepp, är ur ett sådant perspektiv en av de själveteknologier (Foucault 1994:177), en av de makttekniker, som verkar i ett samhälle där individens självreglering till en önskvärd medborgare är fundamentet (se också Rose 1999:90f och Fejes & Dahlstedt 2013).

På en övergripande analytisk nivå är förståelsen av biktpraktiken som en själveteknologi i en terapeutisk kultur delvis tilltalande och förklarande. Med ett sådant perspektiv har artikelns förståelse av bikt, så som sker när vissa teoretiska och analytiska förutsättningar blir givna, föregripit en del av de slutsatser som är möjliga och uteslutit vissa alternativa tolkningar. Utgångspunkten för att närma sig frågan om hur bikt framstår i hur den används och rationaliseras av dess användare är dock att denna praktik måste förstås som situerad i en social, kulturell och historisk kontext (jfr Verkuyten 2003). Bikten uppstår här inte som en praktik i ett vacuum. Den erbjuds i ett specifikt sammanhang i tid och rum, inbäddad i dominanta diskurser.

För att nå den konkreta biktpraktiken på en meningsskapande nivå blir det nödvändigt att närma sig bikternas innehåll, som är både personliga och, förutsätter jag, på olika vis betydelsebärande för de biktande. Vi rör oss också mot de metareflectioner som rör biktens funktion så som detta beskrivs av de biktande själva. På denna nivå får vi emellertid inte tappa fokus på att det (enda) som kan studeras här är hur biktens mening kommer till uttryck på en diskursiv nivå. Att avtäcka vad bikten faktiskt gör, eller inte gör, ”inuti” den biktade är inte det som denna artikel gör anspråk på.

Bikt som en berättelse om ”jag”

Bikt är, som nämnts ovan, ett begrepp som för tankarna till en religiös praktik i vilken förlåtelse, eller absolution, ges i guds namn. Absolution kan då ges till ett kollektiv i en gudstjänst, men annars är bikten och den förlåtelse som denna ska upplösas i, något som sker inom ramen för ett av en präst medlat samtal mellan den enskilde och gud.

Den religiösa bikten har, samtidigt som den haft en självvårdande och människo-bättrande funktion, varit en av de praktiker som reglerat och kontrollerat människor i enlighet med föreställningar om gott och ont, och upprätthållit social ordning. I den sekulära tappning av bikt, så som den praktiseras i en terapeutisk kultur, har den kommit att uppmuntras med löfte om frigörelse, inte genom gudomlig förlåtelse, men genom terapi/psykologi (Hoff Summers & Satel 2005, Madsen 2012). Bikten har så, menar Rose (1999:91), flyttat ut ur behandlingsrummet och blivit en integrerad

del av vardagen. Det som tidigare varit ett samtal mellan en syndare och en religiös auktoritet, har kommit att bli ett offentligt yppande sanktionerat av en till synes mer generös auktoritet i form av det som Rose (1999:90) benämner ”psy professionals.” Dessa tillhandahåller vokabulär, förklaringsmodeller och tekniker som i sin tur erbjuder alla som anammar dessa såväl emotionell lättnad, som en viss egen expertposition. Det terapeutiska fältet omfamnar idag vardagens alla stora och små dilemman som alla potentiellt tarvar interventioner i form av ”self-inspection, self-problematization, self-monitoring and self-transformation” (Rose 1999:90f, se också Illouz 2003:89, 2008:183). Berättelsen om sig själv har blivit den form i vilken detta manifesteras. Att inte hantera dessa vardagens dilemman, att inte berätta, att leva i förnekelse, fungerar, enligt den terapeutiska kulturens logik, destruktivt på vårt välbefinnande.

Bikten har här framför allt antagit en tänkt terapeutisk funktion där yppandet av sanningen om mig själv, om vad ”jag känner” i relation till rådande normer, ska fungera förlösande. Bekännelsen kan således förstås som en identitetskapande handling där ”den man är” konstrueras i förhållande till normer och som ett subjekt i relation till en särskild auktoritet. Det är också en handling i vilken det bekännande subjektet kan identifieras (Rose 1998:86). ”Mammabikt” avser ett särskilt slags berättelser utifrån en särskild erfarenhet och en diskursiv konstruktion av en specifik subjektposition.

Bikt som genre

Bikter som (text)genre kan beskrivas som korta terapeutiska biografier (Illouz 2008, Madsen 2010) präglade av en mängd kulturella influenser. Bikten kan på så vis ses som nära besläktad med självbiografin. Som Antropologen Marianne Gullestad (1996:7) skriver:

A life story is shaped by the material facts of social existence, by deeply embedded notions and expectations about what constitutes a culturally normal life, and by conscious and unconscious rules about what constitutes a good story.

Den goda berättelsen om ”Jag” är alltså en representation av erfarenheter och händelser som silats genom en mängd olika filter (andra erfarenheter, rådande diskurser, föreställningar om hur presentationen av detta ”jag” bäst ser ut). Den blir då också ett uttryck för ett slags reflexivitet som uppstår i ett tryck från allsköns experter. Denna reflexivitet tar sig uttryck i de berättelser som vi låter representera oss, och som i sin tur är avtryck av de berättelser som vi som terapiindustrins konsumenter får oss till livs i populärkulturen (Johansson 2007:147).

I DSM tar sig bikterna formen av skrivna texter. Produktionen av dessa, alltså skrivandet i sig, kan, enligt Foucault (1994:216) förstås som att sätt att ”show oneself, to project oneself into view, to make one’s own face appear in the other’s presence.” Bikten som en berättelse om ”Jag” är således här förstådd som en kulturellt präglad självrepresentation i vilken biktaren framträder inför sig själv och andra enligt de konventioner som gäller för sammanhanget. I denna artikel riktas således uppmärksamheten mot just den språkliga aspekten av självrepresentation med fokus på hur indi-

vider diskursivt skapar mening i biktpraktiken och hur vissa slags erfarenheter får en framskjuten betydelse i berättelsen om ”jag”. Här kommer vi att komma i kontakt med normer kopplade till moderskap, men också de normer som bidrar till att konstruera biktpraktiken. För det handlar här också om en annan berättelse – berättelsen om bikten och dess mening. Båda dessa berättelser ”gör något” i människors liv, i förståelsen av dem själva och av andra (jfr Illouz 2008).

Den stora mammabikten – en presentation

Eventet arrangerades av Bonnier Tidskrifters eventavdelning Creative i ett samarbete med tidskrifterna *Mama*, *Vi föräldrar* och *Allt om barn*, samtliga i första hand riktade till mödrar.¹ Det första året som eventet genomfördes riktade det sig till ”stressade småbarnsmammor” och år två till dem som benämndes ”livsbejakande quinnor”. Redan här, i den ton som anslogs för respektive år, anas en transformerande ambition i själva konceptet när det rör sig från att det första året adressera de ”stressade” till att andra året locka de ”livsbejakande”. År 2009 gestaltade eventets frontfigur och konferencier en mammarepresentation som i presentationen av eventet beskrevs som ”Hela Sveriges Pippi Långstrump-mamma”. År 2010 gjorde hon entré som skådespelerskan Grace Kelly. Detta år var också TV-serien/filmerna *Sex and the city* de glamorösa referensramar man arbetade utifrån för att ringa in åtråvärda kvinnoliv. Denna rörelseriktning framgår också i eventets underrubrik 2010: ”Från Galon till Glamour.” Här finns således ett erbjudande om lättnad och flärd till biljettköpande mammor.

År 1 lockade Den stora mammabikten ca 1200 deltagare till heldagseventet som gick av stapeln på lokal i Stockholm. Dagen bestod av sex programpunkter och tre sponsorinslag som hölls samman av konferencierens mellanprat. Här fick de sig till livs föredrag av en livsstilscoach om att vara ”good enough”, lyssna på en trubadur som talade om att förverkliga en dröm, möta en välkänd medieprofil som tillsammans med sin hustru berättade om att hantera vardagen, kärleken och de gemensamma företagen, höra ett litet föredrag av en psykosyntes-terapeut som talade om betydelsen av att ge barn självkänsla ta del av en sexrådgivares/författares budskap om att ha mer sex, samt lyssna till en författare/journalist som berättade om de nya tio budord för mammor som hon skrivit ihop (se också Fejes och Dahlstedt 2013).

År 2 var underhållningsinslagen mer framträdande i programmet med såväl musikframträdanden som stå-upp-nummer. Också detta år arrangerades heldagseventet i Stockholm och det samlade ca 550 ”livsbejakande quinnor”. De inslag som hade mer

1 Föreliggande artikel har inte förutsättningar för, och gör inga anspråk på att kunna göra analyser utifrån deltagarnas socioekonomiska bakgrunder. Jag saknar uppgifter över deltagarnas ålder, geografiska och socioekonomiska bakgrunder. Det är emellertid rimligt att anta att deltagare från Stockholmsområdet var i majoritet vid de båda eventdagarna samt att deltagarna i stor utsträckning finns att söka i de arrangerade tidskrifternas målgrupper. I biktbloggen figurerar de biktande mödrarna med egna alias och även här är det omöjligt att få fram mer bakgrundsfakta. Det framstår dock på olika vis som att de som är mest aktiva på denna biktblogg också driver egna bloggar som rör familjeliv.

djuplodande anspråk utgjordes av en akt där en kvinna berättade om sin svåra sjukdom samt ett nytt föredrag av psykosyntes-terapeuten från år 2009 om behovet av att "lätta på trycket". Dessutom fanns inslag av "soffprat" på scenen mellan de kvinnor som framträdde, samtal huvudsakligen fokuserade på temat sex. Under år 2010 fanns också ett antal korta filmer på DSM:s webbsida där ett antal, i olika grad välkända småbarnsmammor, fick hembesök av evenemangets frontfigur för att tala om sina graviditeter och sina liv som småbarnsmödrar.

Båda åren fanns också en så kallad biktblogg på evenemangets hemsida. I dessa kunde mammor lägga in kortare bikttexter och år 2009 kunde de även lägga upp filmer på sig själva när de biktade sig. Bikterna ingick också som en del av en tävling i vilket den bästa bikten belönades med en resa bekostnad av det resebolag som sponsrade evenemanget.

Under de två år som DSM arrangerades deltog jag i studiesyfte som betalande besökare vid båda heldagsevenen och följde aktiviteterna i biktbloggarna samt mediabevakning av konceptet DSM.² Biktbloggen är det huvudsakliga empiriska materialet i denna artikel, och då specifikt biktbloggen från år 2010. Detta urval kommer sig av mitt material från biktbloggen för år 2009 inte är komplett, då den stängdes ner strax efter att heldagsevenet genomförts, innan jag hunnit ladda ner hela materialet. Vid mailkontakt med den tidskrift som ansvarade för biktbloggens webbsida, fick jag besked om att jag inte kunde få tillgång till det borttagna materialet. År 2010 fick jag arbeta snabbare med att säkra materialet och analysen bygger på ett underlag av 192 bikter av ytterst varierande innehåll, varav ett flertal har en eller flera kommentarer. Bikterna har analyserats som diskursiva utsagor till vilka frågor ställts om på vilket sätt de kan förstås som berättelser om "jag", om moderskapsnormer och biktens betydelse i den givna historiska, sociala och kulturella kontext i vilken DSM är inbäddad (jfr Verkuyten 2003).

Intresset riktas således inte mot hur och vad de personer som framträder själva tänker om detta, utan på deras representationer, på det som kommuniceras i själva "görandet" av konceptet DSM. Artikelns syfte är att belysa (mamma)biktens meningsskapande aspekter och olika aktörers förståelse av bikt så som denna på olika vis "definieras" (konstrueras) i föredrag och i biktbloggar.³ Därför är de bikter i vilka de aktiva i bloggen diskuterar just temat bikt på en metanivå av särskilt intresse i denna artikel. Förutom dessa har några andra biktteman lagts in för att illustrera bikternas innehållsliga bredd.

2 Jag betraktar detta event som en offentlig kommersiell arena på vilken de som framträder i eventet gör detta offentligt och mot betalning. Jag har inte inhämtat informerat samtycke från eventets estradörer. När det gäller biktbloggen är denna numera nedstängd och de som biktat sig där är anonyma. Inte heller från dessa, som publicerat sina bikter i den offentliga arena som Internet kan anses vara, har samtycke inhämtats. I presentationen i denna artikel har emellertid namn och pseudonymer undvikits eller ersatts med fiktiva beteckningar.

3 Jag kommer att återge bikterna oredigerade och direkt kopierade från den nedladdade bloggen. Eventuella språkliga fel och brister i formalia är alltså i original. Signaturer har ersatts med fingerade sådana.

Det är alltså från parkett vid evenemangen och genom biktbloggen på nätet som jag studerat DSM. Materialet från eventets olika officiella arenor och det som kommunicerades till eventdeltagare från scenen utgör här en inramning av biktbloggen, då det är möjligt att höra hur den officiella bestämningen av DSM:s funktion får resonans i biktbloggen. Innan jag går vidare till de biktande mödrarnas förståelse, finns det alltså anledning att se närmare på hur ”bikt” diskursivt konstrueras i dessa officiella bestämningar och försök att fylla bikt med ett specifikt innehåll, riktat till en specifik kategori.

”Dare to share” – betydelsen av bikt i Den stora mammabikten

Bikta dina synder, vardags-ventilera dig och dela med dig till Sveriges alla mammor här (Mammabikten-ny bikt.mht 20100528)!

Denna uppmaning mötte den mamma som kände sig hugad att ladda upp en bikt på DSM:s webbsida år 2010. Besökare uppmanades också att kopiera de små bilder som hade texten ”Jag är en mammabiktare. Dare to share” och som fungerade som länkar till biktbloggen som mammorna kunde klistra in på sina egna bloggsidor. ”Dare to share” byggde på en i konceptet återkommande uppmaning att det är viktigt ”att tala ut” eller ”att prata av sig”, här manifesterat genom begreppet *bikt*. Att dela (share) var en, eller snarare *den* grundläggande idé som präglade hela konceptet DSM.

De tillfällen då betydelsen av bikt behandlades explicit i DSM visar på en viss bredd av trevande emiska definitioner. I eventet 2009 var bikt något som inte explicit definierades men som indirekt ramades in genom det som utspelade sig under eventdagen och i film- och textbikter i biktbloggen på internet. Från scenen detta år framstod bikt som att tala med varandra i större utsträckning än vad som förmodades ske, eller som underhållande avslöjanden av prekära situationer som man varit en del av. I ett föredrag ville psykosyntesterapeuten betona det positiva i att vara mamma och kalla det ”mammaskryt” i stället för bikt. Bikt framträdde då som ett belastat begrepp med associationer till synd och bekännelse av brister i kontrast till den nya funktion som föredragshållaren ville ge bikten här: ett tillfälle att lyfta fram något man gör bra, fokusera på det positiva.

År 2010 var bikt framförd från scenen främst i form av frimodigt tal om sex (som borde både praktiseras och diskuteras mer) och åldrande kroppar (gamla snippor, hängbröst och grått hår). Det skedde också ett återkommande löjgörande av den typ som benämndes ”bullmamman”, och som i olika utspel från scenen tjänade som en symbol för en barn- och familjefokuserad kvinna. Bortom det som kommunicerades från scenen var bikttemat mer genomlyst detta år. Bikt definierades vid flera tillfällen på hemsidan och i intervjuer med företrädare för eventet, samt i biktbloggen, mer samstämmigt än året innan. I ett inlägg på DSM:s webbsida inför eventet 2010, menade DSM:s frontfigur och tillika konferencier att initiativet till mammabikten var motiverat av att det finns ett behov, att kvinnor ”kän-

ner behov”, till och med ett ”stort behov”, av att dela med sig av sina upplevelser, känslor och erfarenheter med andra mammor. Hon menade att många kvinnor bär på det hon kallar för ”mamma-skuld” och att det handlar om att få ”lyfta på good looking slöjan [sic].”

I en text på mammabiktens hemsida skrev psykosyntesterapeuten (som nu också presenterades som kommunikationskonsult), fram tre värden med bikten som inte låg i linje med det ”mammaskryt” som hon året innan uppmanat till från scenen. Det första värdet hon skrev fram var att bikten gör att vi får syn på våra tankar, att bekännelseakten ”desidentifierar oss från våra tankar” (Söderberg 2010:210). Det handlar om att prata av sig, höra sig själv och få perspektiv på sig själv. Det andra värdet, syster-skap, är produkten av att känna igen sig i andras bikter. Det ger känslan av gemenskap och samhörighet, något vi, enligt terapeuten, alla längtar efter. Dessa två första värden kan sägas ligga i linje med de behov som implicerades i den refererade tidningsinter-vjun med eventets konferencier ovan, men här förde också psykosyntesterapeuten in ett tredje värde med bikten: ”Genom att prata med varandra, att öppna upp och söka inspiration från varandra sparar vi en massa terapikostnader. Inte alla problem kräver professionell hjälp, men ärliga möten.” Här adresserades de deltagande mammorna som en tänkt terapikonsumerande grupp och i såväl det första som det sista värdet står biktens terapeutiska funktioner explicit i centrum.

Om man sammantaget försöker vaska fram en förståelse av bikt i det som möter de deltagande mammorna så framträder en godtycklig och spretig hållning till det som är evenemangets kärntema. Sammantaget kan bikt vara allt och ingenting. Städar vi bort de rent underhållande bikt-inslagen i vilka prekära situationer redovisades, så landar vi, med estradörernas och arrangörernas definitioner av bikt i allmänhet och mammabikt i synnerhet, i en terapeutisk diskurs i vilken själva delandet betonas som viktigt. Att ”dela” (”Share”) som en hyllad praktik kan här förstås som ett uttryck för en rådande kulturell norm som handlar om att forma personliga problem och tillkortakomman-den till offentliga berättelser (jfr Bratich 2007:10). Den stora mammabikten presenterar sig således som ett initiativ som svarar mot ett tänkt behov och som, genom bikt-bloggen, erbjuder en plattform för delande, demaskering av fasader och igenkännande. Vi ska nu se närmare på detta och gå över till det som utspelar sig i biktbloggen.

Normalisering av vardagsynden

Innehållsligt spänner bikterna från det som framstår som relativt trivialt och in i större och djupare livs- och samvetskriser, upplevda krav och förväntningar. Som nämnts tidigare, kan den terapeutiska berättelsen hämta stoff i en oändlig källa av erfarenheter som kan beskrivas som problem (jfr Illouz 2008). I DSM återfinns i linje med detta, ett brett spektrum av bekännelser som sträcker sig från att ha ätit sina barns lördagsgodis, köpt skor till sig själv för barnbidraget och att man glömt barnet i affären, till att berätta om otrohet, om utebliven bebislycka eller ångest inför att komma tillbaka ut på arbetsmarknaden efter flera år hemma med småbarn. Det finns något att bekänna för alla och det finns också mycket att känna igen i andras bikter. Bikt-

bloggen är en initialt ofarlig plats där man ska bli bekräftad och där delandet av det intima och förmodat tabubelagda idealt inte ska kompromettera någon.

Ett exempel på en bikt som erhöll igenkännande och genererade ett antal försök till att stötta bikterskan i hennes upplevelse, finner vi i ett inlägg från signaturen Ebba som skriver under rubriken ”Orkar inte längre”:

Sitter här med min 5 veckors bebis. Klockan är 02.22. Har försökt få henne att sova sedan kl 22.00. Jag vill inte, orkar inte längre. Varför kan inte jag känna bebislycka och bebismys? Vart tog mitt liv vägen? Man får inte känna så här. Men det gör jag. Blir inga mer barn. Det är ett som är säkert.

Hon får i kommentarer svar som handlar om att andra också känt liknande saker, att det inte är fel det hon känner, att det kommer att gå över, att hon ska skaffa en bok om hur hon får ordning på barnets sömn, att hon inte ska skaffa den där boken, att hon ska ”ge upp” sin egen dygnsrytm, och att hon ska söka upp BVC för att kontrollera om hon har förlossningsdepression. I flera av bikterna är det just igenkännandet och erkännandet från andra som eftersöks genom bekräftelse i kommentarer och anslutande bikter. Det handlar då också om ett erkännande av det som biktas såsom något värdefullt att yppa (jfr Illouz 2008:185, se också Eldén 2009:189f). I de allra flesta fall är detta också den respons som ges.

Bikten som lättnad

Att, som psykosyntesterapeuten och tillika kommunikationskonsulten framhåller ovan, ”få syn på sina tankar”, implicerar att det som bearbetas i bikten är inre processer som behöver artikuleras för att vi ska kunna ”desidentifiera” oss från dem. Det ”behov” av att bikta sig som kvinnor tänks ha bekräftas/reproduceras när bikttemat som sådant blir föremål för diskussion i flera av bikterna i biktbloggen. Poängen med ”bikt-konceptet” är enligt ett inlägg, att lyfta fram ”sanningen, skammen och det som tynger” (Jonna, 27 mars). Bikterskan menar att vi behöver någon som lyssnar till ”vårt klag och bitterhet.” ”[I]bland är det helt tänket [sic!] skönt att få säga som det känns.” Denna bikt kommenteras av Signaturen ”Vi” (28 mars) som skriver att mammabikten ”söker efter det som vi mammor skamset kan känna. Ingen gillar känslan att vara arg eller irriterad på sina älskade små, men sanningen är att det är naturligt.”

Också när bikt ska exemplifieras i den tidigare nämnda kvällstidningsartikeln, framhålls skuldbeläggande som ett givet problem. Detta illustreras i intervjun med eventets konferenciéer genom en uppräkningslista av tänkbara problem som kan behöva dryftas i bikten:

Man har missat sonens musikalframträdande eller smygätit av barnens lördags-godis. Dagens mammor försummar inget tillfälle att skuldbelägga sig själva och ägnar stor tid åt att älta sina brister. Det vill trebarnsmorsan [konferenciéer], 37, råda bot på.

Det egna skuldbeläggandet framträder här som ett centralt problem för mammor av idag och DSM presenterar sig som en lösning på detta. En biktare berättar exempelvis att hon redan efter tre månader längtar efter att få börja jobba. Hon saknar sitt jobb varje dag och undrar om det bara är hon som känner på det här viset eller om det finns fler. Frågor som rör dåligt samvete återkommer ofta i bikterna och handlar om sådant som att biktaren undrar vad förskolepersonalen tycker om att hon har dottern på dagis trots att hon är arbetslös, eller, som i en annan bikt, att dåligt samvete över att inte minnas hur mysigt det var med amning och närhet när barn Ett och Två var spädbarn eller att använda en del av barnbidraget till att gå till frisören i stället för att spara pengarna till barnet när det blir vuxet.

I biktbloggen finns en osäkerhet hos några av de biktande mammorna om var gränserna går för när man ska känna skuld. Det handlar om att finna balans mellan föreställningar om hur man kan vikta självförverkligande och självuppoffring i betydelsen att vara en god förälder som ser till sina barns behov. I en bikt som handlar om att helst vilja ha ett barn av ett specifikt kön, och i kommentarer som följer på denna skriver man också explicit om ”förbjudna känslor” och att det finns saker som man inte får säga. Signaturen ”Jag” (28 maj) skriver under rubriken ”Är det hemskt/fel?”:

Jag har en dotter. En helt underbar dotter! Hon är inte ett ”svårt” barn. Hon är faktiskt väldigt lugn och snäll och väldigt glad mestadels av tiden. Men dom dagar hon faktiskt är arg så visar hon ett starkt temperament. Hon är väldigt lik mig och jag var extrem till och från när jag var barn. Jag älskar barn, jag skulle vilja ha två barn men jag kan inte/vägrar skaffa fler barn. Dels för att jag hade en extremt jobbig graviditet och mest för att vårt äktenskap är så svajigt. Många är på mig om att skaffa fler barn. Många tycker jag är dum för att jag inte vill ha mer än ett barn. Många säger att min dotter kommer bli en bortskämd unge. Jag har alltid levt med bra värderingar; du ska jobba hårt för dina pengar/saker osv. Men en annan sak som gör att jag inte vill ha fler barn är vikten. Usch det låter hemskt. Men jag har i många år kämpat med vikt trots att jag tränar som en däre och äter sjukt nyttigt! Och jag vill inte gå upp i vikt. Jag vågar inte skaffa fler barn. Jag tror inte jag klarar det. Men är det så fel?! Dom dagar min dotter blir på ett extremt dåligt humör (inte ofta men ändå) så vill jag bara slita av mig håret. Jag känner mig då som en dålig mamma! Jag vill och försöker vara det bästa jag kan men inte till mer än ett barn...

Bikten här är en form av vädjan om att lösas från förväntningar som individen inte förmår uppfylla. Här formuleras implicit ett tryck i form av kärnfamiljsnormer och kroppsideal. Genom bikterskans egen osäkerhet över hur hållbar den nuvarande parrelationen är, över hur långt den egna kapaciteten räcker för att kunna säga sig vara en bra mamma, samt en önskan om att kunna hålla vikten, ställs hon i ett korstryck av förväntningar. Hur ska exempelvis föreställningar om den ideala kroppen vägas mot förväntningar på att det skulle vara önskvärt att föda två barn? Här mobiliserar bikterskan argument som syftar till att blidka de läsare som äger möjligheten att i kommentarfältet

befria henne från hennes dilemma. Bikten blir också en självrepresentation av en karaktärsfast och i övrigt moraliskt klanderfri person som lever med ”bra värderingar; du ska jobba hårt för dina pengar/saker osv” och som ”tränar som en däre och äter sjukt nyttigt.” Genom att försäkra mottagaren av bikten om att det finns en önskan om att vilja och försöka vara det bästa hon kan för *ett* barn, ansluter hon till den idé som var kärnan i ett av evenemangets föredrag år 2009: att nöja sig med att vara ”good enough”. Att sträva efter detta tillstånd beskrevs som en förlösande hållning av den livscoach som, från scenen, själv vittnar om att ha blivit sjuk av omsorg om andra.

Det handlar alltså om att, i bikten, formulera en kravposition där skuld kan reduceras, om att kunna släppa kraven på sig själv. Här förefaller emellertid upphov till skuld också vara självproducerat/förvällat, något som var och en styr över, något som man alltså kan undvika genom livsval (jfr Illouz 2003:163ff). Bikten blir individens lösning på ett strukturellt tryck när den egna erfarenheten saknar externa referensramar. Problemet som upplevs formuleras inte som just ett problem, utan som en upplevelse som biktas med syfte att få bekräftelse på att tankar, känslor och handlingar känns igen av andra.

I bikterna framkommer också strategier för att balansera implicita förväntningar på hur moderskap bör framlevas och samtidigt hävda egna behov i vardagen. Exempelvis biktar en mamma följande: ”Jag blir dålig i magen av att amma. Det säger jag till min man varje kväll, men istället låser jag in mig med härliga tidningar och en stor kopp kaffe på toa...” Att låsa in sig på toaletten visar sig vara en strategi i fler bikter. Signaturen Mia (24 maj) skriver:

Med risk för att min man och mina barn kommer att tycka att jag är alldeles förfärlig... För länge sedan rökte jag – och då hade jag alltid en ursäkt att gå ifrån. Men vad skulle jag göra när jag inte längre rökte! Så... jag kom på ett sätt: – oj, jag är lite dålig i magen – har nog fått i mig lite laktos... Och så låser jag in mig på toaletten och spelar spel på min mobil, i ungefär en halvtimme. Sedan tar jag lite papper (så att det hörs), knöglar lite med det och spolar, tvättar händerna och går ut. Då är jag en mycket lugnare mamma. Alltså ett tips till alla mammor, och pappor förstås. /kram

I dessa bikter, som ofta röner uppskattning och igenkännande, sker inget direkt ifrågasättande av de normer som leder till att de är beredda att ta till lögn för att freda sig. I stället handlar bikterna om hur man i en slags bakvänd frimodighet upprätthåller idéer om att moderskap handlar om att leva upp till ett självupppoffrande ideal.

Ett annat exempel på ”knep” för att få andrum är en bikt med rubriken ”TV_n är bästa barnvakten?” av signaturen ”Maria” (16 mars) och i de kommentarer som denna genererar. I dessa bekänner fler biktare att de tycker att TV:n är en bra barnvakt som ger dem egen tid (för att de ska kunna tömma diskmaskinen, laga mat och dricka en kopp te i lugn och ro). Bekännelserna brottas med en önskan om egen tid, något som inte framstår som självklart i sin ordning. Inte heller framstår det som förenat med ett gott föräldraskap att låta barnen se just på TV för att skapa en stunds egen tid.

Bikten som manifestation av likhet

Genom delandet, bikten av skuldbelagda handlingar, och igenkännandet hos andra, sker emellertid också i många fall en normalisering av de normbrott som lyfts fram i bikterna. Detta såg vi ovan exempelvis i konstaterandet att det är "naturligt" att vara arg eller irriterad på barn. Ett annat exempel på detta finner vi i motiveringen till den bikt som vann bikttävlingen år 2010:

Att glömma sitt barn är en mammas värsta mardröm och något man helst inte berättar om det händer. För det gör det. Maja biktade sig om när hon glömde sin en veckas gamla son under bananerna inne i mataffären. Ärligt och härligt. Tack Maja för att du delar med dig och stort grattis till resan!

(motivering till vinnande bikt 2010)

Majas bikt: Jag är mamma till en snart 25-årig kille och en 5-årig tjej. Jag var 23 år när jag fick min son. Första gången vi skulle handla satt han i bilstolen och jag bar honom. Jag gick runt och tog vad jag skulle och sen ut i bilen igen. När jag sitter där i bilen känns det lite tomt... Till slut kommer jag på att va faan det är ju [sonen] som saknas. Jag smyger in i affären igen, det var mycket pinsamt... Hittar bilstolen under bananerna, som tur är sover han ännu. Jag skyllde det på amning och förstagångsmamma... Han var ju bara en vecka gammal!

(vinnande bikt 2010)

Att föräldrar glömmet sina barn i affären framstår här som något som behöver komma fram i ljuset. Det är en förälders värsta mardröm, men det händer, enligt motiveringen. Att dela detta är "härligt och ärligt" och kvalificerar till vinst i tävlingen. Genom de generaliseringar av normbrott som sker i biktbloggen, sker således en reducering av skuld. Budskapet lyder att du inte är ensam och att det du gör är vanligt. Detta bidrar också till konstruktionen av DSM som ett särskilt slags tillåtande och förlåtande gemenskap.

Etablerandet av en tänkt gemenskap var en central komponent i DSM och pågick på flera nivåer både från scenen och biktbloggen både år 2009 och 2010. Förenade i moderskap (år 2009) och i systerskap (år 2010) är publik och föredragshållare förtroliga med varandra. Alla tänks här redan dela referensramar och förutsätts förstå och roas av samma undertoner när exempelvis anspelningar på sexualitet görs eller när det vid två olika tillfällen lösryckt refereras till biofilmen *Sex and the city 2*. I ett ytterligare förstärkande av föreställningen om en gemenskap byggd på förtrolighet och beaktelser uppmanar konferencieren publiken att komma ihåg att: "what happens in Vegas stays in Vegas" år 2009 och att "What happens in [platsen för eventet], stays in [platsen för eventet]" år 2010. Etablerandet av denna gemensamt filtrerade förståelse av sin situation blir en del i det meningsskapande som är kopplat till detta terapeutiskt orienterade populärkulturella evenemang. I en studie om resurser för att utveckla det goda parförhållandet konstaterar också Sara Eldén (2009:57) att:

den populärterapeutiska kulturproduktionen visar sig här bli en öppnare eller en katalysator [...] som legitimerar diskussioner om teman och ämnen som tidigare inte ansetts lämpade för det offentliga, diskussioner som i hög grad bärs upp av igenkännande och känslan av att inte vara ensam.

I denna gemensamma ansats att normalisera upplevda normbrott aktualiseras förståelsen av normalitetsbegreppet som bärare av de dubbla innebörderna i vilka såväl det önskvärda (det normativa) som det vanliga (det observerbara) beskrivs (Hacking 1990). Det föreskrivna blir i DSM önskat och det som konstrueras som det ”vanliga” blir det önskade. Genom att slå fast praxis blir normen avfärdad som ogiltig. Att våga tala om det ”som vi mammor skamset kan känna”, som signaturen ”Vi” uttryckt det tidigare, kan här förstås som ett slags implicit uppgörelse med normer genom att egna och andras tankar/känslor/erfarenheter generaliseras. Det är genom detta som lättnad från vissa upplevda förväntningar kan ske.

Kampen om bikten

En bikt handlar just om att erkänna något som man inte vill erkänna egentligen, dvs troligtvis inte så positiva saker.

(Tina, 27 maj)

Att våga dela och att utmana normer sker på så vis inom ramen för skapandet och återskapandet av en diskursiv gemenskap där en viss typ av handlingar, tankar och känslor ska utmanas, men där vissa andra sanktioneras negativt. Deltagarna värnar om biktbloggen som ett slags frirum som inte får bli en plats där normaliseringen av det skuldbelagda ifrågasätts. Här kan vi se hur bikterskorna gör metakommentarer till biktpraktiken när det uppstår en kamp mellan två underdiskurser till den terapeutiska diskursen: den som hyllar det positiva och den som i sammanhanget värdera att lyfta det negativa.

I sitt föredrag vid evenemanget år 2009 uppmuntrade, som nämnts tidigare, psykosyntes-terapeuten till ”mammaskryt” i stället för mammabikt. Publiken fick i uppgift att var och en vända sig till den som satt närmast och berätta för henne om sig själv som en bra mamma. Ljudnivån i salen ökade tillfälligt och efter någon minut konstaterade terapeuten nöjd från scenen att det fungerat. Men mammaskryt finner i övrigt inget större stöd varken bland merparten av de biktande mammorna i bloggen eller i evenemangets bärande idé. Det uppstår i stället en motsättning i DSM-konceptet när två bloggskribenter, i olika bloggtrådar, vill uppmuntra positiva inlägg och klagar på den gängse negativa tonen i bikterna, något som inkräktar på biktens tänkta funktion som plats för ”klag och bitterhet.” I den retoriska sammandrabbning som sker blir föreställningar om biktens mening explicit formulerade.

Detta aktualiseras i den diskussion som inleds av signaturen ”Pia” (26 maj) som gör ett inlägg under rubriken ”Trött på ert förbannade gnäll”:

Nu får ni ger er alla morsor. Vad är det med er? Jag går in här och läser varannan dag och det är BARA massor av gnäll. Ville ni inte ha barn? Har ni inte längtat? Är inte ert barn det finaste, vackraste mest underbara för er? Är inte vakna nätter osv värt det? Skärp er, bygg ett liv med ert barn ist för att gnälla över livet ni har idag, instängda och inte kan göra någonting? GÖR NÅGOT med DITT barn!

Inlägget provocerar och startar upp en kedja av kommentarer. Sammanlagt finns det under det dygn som följer på publiceringen av inlägget 27 kommentarer. Av dessa är 16 kommentarer från 7 andra mammor och 11 kommentarer är svar som "Pia" själv skrivit. "Pia" går ut ganska hårt i sina inlägg när hon ifrågasätter behovet och lämpligheten i att "gnälla" och går så långt som att ifrågasätta de gnällande mammornas val att skaffa barn. Hon skriver i en kommentar till sitt eget inlägg:

Det låter på folk här som att dom hatar livet, är handikappade för att dom har barn osv. Jag tycker synd om dom som har det så och jag tycker synd om Barnen. Men vad fan, vi är vuxna människor, hur klarade man av ett jobb om man inte klarar av att ta hand om sitt barn.

I kommentarerna anklagas hon, om jag ska göra en tolkande sammanfattning, för att förneka problem eller göra anspråk på att leva ett "perfekt liv". Här sker en normalisering och, som kommer att framgå, till viss del också en romantisering och idealisering av det mindre perfekta liv som kommer till uttryck i bikterna.

Ett annat bemötande hävdar att hon inte vet vad hon talar om. "Pia", som ifrågasätter de biktande mödrarnas grunder för att alls skaffa barn, avfärdas som mindre vetande och oerfaren i flera kommentarer. De i bloggen självutnämnt mer erfarna mammorna, söker blottor i "Pias" inlägg och kan avfärda hennes lycka med att hennes barn ännu bara är 4 månader. Så här kommenterar signaturen "Vi"(28 maj):

Såg i din blogg att din dotter är 4 månader, du har alltså haft den "lättaste" tiden med din bebis (så länge barnet inte har kolik eller något annat). Bortsett från att min dotter var sjuk mycket hennes första 3 månader så var hon också en ängel då, var snäll med sömn och gnällde, skrek nästan aldrig. Så vänta bara.. :D

I en annan kommentar av signaturen "Skärpt"(27 maj) bemöts "Pias" inlägg på följande vis:

Pia; who are you to judge?? Du får ju ta å lämna mammabikten snarast! Jag hoppas någon puttar ner dig från din höga häst snart, för du har inget konstruktivt att komma med. Du låter som en classic hater och sånna behövs inte!

”Pia” diskvalificeras som talare i detta forum och hon konstrueras som ofärdig i framlevandet av sitt liv. Uttrycket ”perfekt” kommer upp i flera kommentarer som ett skällsord. Signaturen ”Sandra” (27 maj) definierar ett ”perfekt liv” och lägger en slags förbannelser över ”Pia” när hon skriver:

om du nu har ett så perfekt liv, en sambo som hjälper till, en dotter som nästan aldrig gråter, och som har sovit hela nätter nästan sedan hon föddes. då kanske du har lite svårt att relatera till de mammor som har exempelvis kolikbarn, eller barn som är allmänt gnälliga och kinkiga för allt. alla barn är olika svåra att handskas med..jag hoppas att du får ett krävande barn någon gång, så kan du få känna på hur det kan kännas att få vara vaken flera nätter i rad i veckors tid, och det är ju bevisat att sömnbrist gör en på sämre humör, dessutom minskar förmågan att koncentrera sig.. för övrigt så är det lika illa enligt lagen att köra bil rattfull som att köra bil när man är trött, det säger ganska mycket om hur viktigt det är att man är utvilad.. ta en funderare innan du gnäller igen...

Mammabikten blir här en till synes väldefinierad arena, en särskild diskursiv gemenskap där ”Pia” inte hör hemma. Signaturen ”Sally” (27 maj) försöker, med ett inlägg i ordväxlingen, förklara hur Mammabikten ska användas:

Detta heter ju mammaBIKTEN vilket indikerar att här får vi ta upp sådant som vi annars inte skulle våga prata om. En slags ventil där det får pysa ut lite. Jag tycker det är bra att det finns ett ställe där man kan få skriva av sig om sådant som är jobbigt i livet. Mammabikten erbjuder en plattform för detta. Att läsa om andra människors svårigheter kan vara smärtsamt. Men jag tycker det är viktigt att vi delar med oss av våra tankar och upplevelser, såväl positiva som negativa.

”Eila” (27 maj) skriver i ett inlägg riktat till ”Pia”:

Du har missat HELA poängen med Mammabikten. Läs på, läs rätt! Inskränkta människa...

Tjugo minuter senare gör hon ett nytt inlägg:

Detta är ett ställe där man får ösa ur sig skit när man mår skit. Att må skit ibland är mänskligt och det gör man vare sig man är mamma eller inte. Tanken är att man ska kunna yppa sin bikt i etern och sedan förhoppningsvis må bättre.

Denna typ av argument återfinns som en del i den terapeutiska diskurs som dominerar DSM-konceptet. Att tala ut är en värderad handling och en förutsättning för att kunna må bra. ”Pia” är i detta sammanhang en anomali. Signaturen ”Vi” skriver:

Oj vad du är perfekt som aldrig gnäller, det är du rätt ensam om (iaf om jag jämför med de människor jag känner). Dock gnäller du juh i ditt inlägg, inte på ditt barn dock. Låt dom gnälla, mår du så dåligt av att läsa, sluta läs, denna sida är till för gnäll och bikter. Ärliga känslor. När man skriver av sej/gnäller så överdrivs det ofta då känslorna då är så starka. Sömnbrist t.ex. är bevisat att gör människan mindre tålmodig, mindre "vaken" i sitt tänkande och känsligare i måendet. Jag har inte läst min mammas gnäll på mej eller situationen när jag var barn, men vi har pratat om det och ja, i vuxen ålder är jag lättad och tacksam för det mamma delat med sej, ger mej större perspektiv. Du verkar lite bitter av någon anledning (utöver detta mamma-"gnäller"-på-sitt-barn).

Det handlar om att släppa fram "ärliga känslor", här i form av "gnäll och bikter". Ännu tydligare blir signaturen "Synd" (27 maj) där "Pia" bemöts som inte helt mänsklig om hon menar allvar med att hon är helt nöjd med livet:

Jag förstår inte hur du kan skriva ett sånt inlägg. Du gnäller ju och klagar själv i detta inlägg. Vad andra mammor skriver borde inte spela någon roll för dig. Precis som du tycker du har rätten att yttra dig om något har väl dessa mammor det också! Jag älskar min tös mer än allt på denna jord och lite till men vissa saker kan vara tuffa ibland och då behöver man få gnälla av sig lite. Att bara "stoppa" undan alla känslor man har kommer förgöra en totalt! Dessutom är man inte mer än människa. Varför inte erkänna det då, att man är mänsklig. Att inte allt är som en dans på rosor! För den som tror/säger att allt är perfekt i livet som mamma, partner osv inbillar sig en massa strunt. Om livet inte hade lite motgångar eller mindre bra händelser skulle man inte uppskatta allt. Jag tycker det är bra att det finns mammor som "gnäller"... Bättre det än dom föräldrar som istället låter all negativ energi gå ut över sina barn. Livet är inte enkelt och hur tråkigt vore inte livet om allt vara så himla bra och positivt! Det är min åsikt! =)

Flera kommentarer andas en hållning där "Pia" "genomskådas" på liknande sätt. Bland annat tillskrivs hon problem som hon inte själv erkänner. Men "Pia" är inte bara genomskådad, hon är exkluderad och dömd till att prövas hårt i framtiden. "Pias" ifrågasättande av "gnället" och efterlysning av något positivt omformuleras som "bitterhet" eller till att hon är en "klassisk hater". Här tillkommer också en aspekt av bitterhet som presenterar möjligheten att den som inte "delar" kan vara en sämre förälder. Här sammanstrålar biktnormer med moderskapsnormer. Tilltron till "yppandets" helande funktion genomsyrar, som redan nämnts, hela konceptet och utgör en bärande del i en terapeutisk diskurs. I denna anammas en omsorg om det psykiska välmåendet som en del av moderskapsprojektet. Att inte "yppa" framstår som negativt och som uttryck för förnekelse. Att inte "yppa" kan göra en till en sämre mamma.

I ett nytt inlägg, ett dygn efter det första, efterlyser "Pia", som konsekvent genom ordväxlingarna representerar en föreställning om betydelsen av att vara lycklig med sitt barn och i sitt moderskap, bikter med "lyckliga minnen med era barn". Detta genere-

rar ytterligare 11 kommentarer i vilka hon återigen avfärdas och hänvisas till det som konferencieren sa i den tidningsartikel som nämnts tidigare – att det handlar om att lyfta på ”good looking slöjan” och att detta därför inte är platsen för lyckliga minnen.

Här kan vi alltså se hur två samtidiga diskurser i en terapeutisk kultur kolliderar: en som premierar att lyfta på ”good looking slöjan” och som uppmuntrar att tala ut och gnälla, en som vill framhålla det positiva och i stället premierar framställandet av lycka, något som också återfinns i psykosyntesterapeutens efterlysning av ”mammaskryt”. Detta är en diskurs som leder från det som benämns som *positiv psykologi*. Detta är, enligt Sara Ahmed (2010:9) en fåra av såväl akademisk som populärkulturell psykologi som i stället för att fokusera på det som gör livet svårt, vill lyfta det som gör människor lyckliga. Logiken i detta är att lycka blir både verktyg och mål för ett lyckligt liv. Att tala om sin lycka ska alltså generera lycka (ibid.:200). I biktbloggen premieras emellertid den diskurs som präglas av en stark kulturell föreställning om det goda i att erkänna smärta, att ”dela” och då lösa de tabun och göra upp med den ”skam” som tidigare förknippats med exponeringen av sina problem eller sin ångest. Den utmaning som ligger i ”dare to share”, att våga dela, implicerar här i stället att den som *inte* ”delar”, det omedierade självet, är den som har problem (jfr Furedi 2004:43, Fraser 2007:184, Johansson 2008:193). Detta kommer till uttryck i upprepade uppmaningar om att ”lätta på trycket” eller ”pysa ut”; att ”lyfta på good looking slöjan” eller att ”erkänna något man inte vill erkänna.” I biktbloggen identifieras ”Pia” som ett sådant omedierat själv. Bekännelsen av det negativa är här förknippat med ärlighet, autenticitet och förhoppningen om att detta ska göra att man kan ”må bättre” (se kommentar av ”Eila” ovan) medan det positiva och ett tillskrivet anspråk på att leva ett perfekt liv framhålls som förljuget och något som ”kommer förgöra en totalt” (se ovan ”Synd” 27 maj). DSM främjar således en idé om att den som inte vill eller kan verbalisera sina problem i linje med den i biktbloggen dominerande diskursen löper risk att drabbas av psykisk ohälsa.

Det finns också andra inlägg i biktbloggen där dess tänkta funktion utmanas genom inlägg som ytterligare ”skuldbelägger”. Den mamma som skriver i biktbloggen att hon inte tycker om att vara mammaledig, att hon längtar efter att börja jobba, får exempelvis frågan om varför hon alls skaffat barn, i en kommentar till hennes bikt. Det förekommer också bikter som moraliserar över andra mödrar, såsom signaturen ”Jenny” (3 maj) som under rubriken ”Jag ser ner på mammor som...” och därefter räknar upp uttryck för bristande föräldraskap i form av att avstå amning, ge napp, använda TV:n som barnvakt, lämna bort barn under ett år för att själv få ”intellektuell stimulans.” Denna bemöts med flera kommentarer i vilka vissa skribenter inte tar ”Jennys” bikt på allvar, utan antar att den snarare är tänkt som ett sätt att provocera, medan andra blir uppenbart provocerade och arga. ”Jenny” svarar på detta med följande replik:

[Namn på 2 andra bikterskor], inte mitt problem att ni blir så outsägligt provocerade. Detta var inte min avsikt. Det kändes bara så skönt att få BIKTA sin inre domare helt ohämmat. Jag trodde att alla bikter var tillåtna här, även såna som den här. Min bikt är vad jag tycker och tänker, helt sann och ärlig från min sida.

Denna typ av inlag blir kontraproduktiva i förhållande till den dominerande rationaliseringen av biktbloggen då de snarare söker upprätthåller de normer från vilka de flesta bikterskor vill lösas. Oavsett om ”Jenny” avser att provocera eller enbart ”bikta” dessa i sammanhanget mindre korrekta uppfattningar, så innebär hennes bikt att hon utmanar biktens funktion.

En hierarki av lidande

Det är, som vi sett ovan, i de fall då biktnormen ifrågasätts som bikten och dess mening blir artikulera. Här sker också en kraftmätning i att vinna legitimitet för att avgöra hur bikt ska förstås i detta sammanhang. I ett ytterligare inlägg där den negativa tonen ifrågasätts kommer det i stället att handla om att positionera sig och att skapa legitimitet för att vara den som får avgöra nyttan med bikten i detta forum. Detta kommer till uttryck när signaturen ”Nina” (28 maj) skriver under rubriken ”Är det bara jag som älskar livet...?”:

Hejsan... Denna sida va ny för mig.. men min fråga är–varför är alla så negativa? Jag blev helt chockad o ledsen över alla mammor som mår dåligt =(Själv har jag haft ett rent helvete med min sons pappa, gått igenom en bitter vårdnadstvist i tingsrätten där jag vann efter 2 års orimligt kämpande... men jag älskar ändå livet o vardagen. Det kanske är så att om man haft de riktigt riktigt tungt...så växer man som person o får andra synsätt på livet? Jag har varit ensam med min son sen han va 10månader då pappan (efter 7år sambo) tyckte de va roligare att festa o flirta ”sova över på jobbet” än att vara hemma med en ammande nysnitad mamma... Jag mår så dåligt i relationen men jag bestämde mig – NEJ nu får de va nog. Det är MITT liv – mitt barn o jag vill att vardagen ska vara rolig full me skratt o kärleksfull. Så vi separerade. De va de tyngsta o bästa jag gjort. Nu efter 4år träffade jag en helt fantastisk man... men det är inte därför jag är lycklig– det är bara en liten positiv parentes. Utan JAG är lycklig att jag fått gåvan att vara mamma... –jag tackar Gud varje dag för att jag är frisk..för att jag inte är döende o att mitt barn är friskt. Livet är en gåva– varje dag. Kram till er alla fantastiska mammor– ni är bäst!!

Trots att Nina också ifrågasätter den negativa tonen i biktbloggen, skiljer sig tonen i kommentarerna en aning från de som lämnades till ”Pia” tidigare. Här uppstår i stället ett slags kamp om lidandet, om vem som vet något om att ha det verkligen svårt och vem som har rätt att gnälla. Signaturen Ina (28 maj) tar upp stridsyxan i en kommentar:

[V]ad trött jag blir... på alla som tror att andra är gnäll-puttar bara för att man själv haft ett helvete. jag är uppväxt med psykopatisk far, en mor med ständiga psykoser och självmordsförsök, min far och bror utsattes för ett brutalt mordförsök för några år sedan... eh... jo, jag har haft det tungt. men låt mig få gnälla

över att min man vill att jag ska banta, låt mig få må dåligt över vardagens ”trivialiteter”. låt även de lyckligt lottade som inte varit med om sådana trauman få gnälla. livet är en dans på rosor, där taggarna ingår – låt oss inte ignorera dom. jag är nybliven mamma, min son ger mig mening med livet, glädje, kärlek. men jo... jag har fortfarande ångest. existensen är svår.

Berättelserna om det egna lidandet eskalerar i dessa bikter. De egenpresenterade problemen positionerar bikterskorna i en hierarki av lidande. DSM kan i detta avseende beskrivas som en flyktig mediabaserad sammanslutning som Illouz (2003:173) benämner *community of suffering*.

These communities are at once textual, biographical and emotional. But more interesting, they are created by the fact that storytellers act as their own or as one another's expert, and use the generality and abstractness of experts' discourse to frame and respond to stories (ibid.:173).

I en gemenskap bygd på lidande, träder aktörer här fram och intar en form av expertpositioner. Lidandet fungerar då som en form av det som Bourdieu (1990) benämner symboliskt kapital, de resurser som erkänns som tillgångar. Den terapeutiska biografien som en berättelse om det egna lidandet ger auktoritet i biktbloggen, ett fält där striden rör vilka värden som ska ha giltighet och vem som har legitimitet att yppa vad. Ju svårare bakgrund, desto större utrymme har biktaren att sätta ribban i biktbloggen.

Avslutande kommentarer

Berättelsen om ”jag” praktiseras här i ett annat slags rum än det som uppstår vid ett privat samtal med gud eller från divanen hos psykologen. Den kommersiellt initierade bikten praktiseras och begripliggörs här på en offentlig arena i ett offentligt delande av upplevda tillkortakommande och samvetskriser. Detta nya ”rum” är inte bara ett virtuellt baserat rum för textproduktion, det är ett diskursivt situerat och konstruerat rum i en specifik social, kulturell och historisk kontext, i vilket bikt blir en viss typ av praktik där ett visst slags innehåll organiseras för och av ett visst subjekt: en ”mamabiktare”.

Att bikta här är inte en praktik som, liksom den religiösa bikten, handlar om förlåtelse som följs av individens fortsatta förbättring av det egna handlandet eller tankemönstret. Biktbloggen är, enligt såväl arrangörer som de biktande själva, en arena för att göra upp med ”mamma-skuld”. Både genom de metakommentarer som bikterskorna gör om biktens betydelse och genom att se på bikternas innehåll (bortom de mer underhållande biktinslagen) framträder en stark tilltro till biktens befriande potential. Denna består i att igenkännas, erkännas och att normalisera normbrott. Bikten erbjuder således mödrarna tillfälle att, med en pneumatisk metafor, kunna lätta på trycket och erhålla skuldlettad i form av möjligheten till generalisering av de upplevda problemen i en flyktig och anonym gemenskap med likar.

Bikten framstår i sammanhanget också som ett särskilt slags positivt sanktionerad självrepresentation som inte får utmanas. Den berättelse om ”jag” som premieras är inbäddad i det psykologiserade vardagslivet, i en terapeutisk diskurs. Bikten är personlig och inte tillgänglig för ifrågasättanden och biktbloggen ska vara ett frirum utan pekpinna.

Bikterna positionerar också dess utövare som diskursivt kompetenta aktörer i en terapeutisk kultur. Bikterna kan på så vis förstås som det som Illouz (2008:196) benämner ”narratives in action” genom vilka berättaren uppvisar att hon är i färd med att ”understanding, working at, and overcoming (or not overcoming) one’s problems” (ibid.). Bikten blir då ett sätt att projicera fram en bild av ett önskvärt ”jag” (jfr Foucault 1994:216). Detta framstår som en viktig aspekt av delandet då det positionerar de biktande som värddiga deltagare i det särskilda slags gemenskap som utgörs av de som vågar dela (dare to share).

Biktandet är således inte på något sätt en meningslös handling. Den är, för de allra flesta som gjort inlägg i biktbloggen, på allvar. I dessa återopas berättelser om ”jag” i vilka uttrycks verkligt upplevda dilemman och skuldkänslor, verkligt upplevda livskriser och lättnad när den egna erfarenheten bekräftas av andra. Bikterskorna är i detta övertygade anhängare till den terapeutiska kulturens dominanta credo: vi behöver få tala ut! Eller som en av de biktande uttrycker det ”Att bara ’stoppa’ undan alla känslor man har kommer förgöra en totalt!” De ansluter på så vis, i hävdandet av bikters funktion, till en terapeutisk diskurs i förståelsen av biktpraktiken som sådan, av sig själva och av varandra.

Med denna till synes normtrotsiga praktik och bikten som något som genererar känslan av det som en av DSM:s estradörer benämner ”systerskap”, väcks också frågan huruvida bikterna kan ses som motståndshandlingar. På en nivå kunde de kanske vara det. När förväntningar formuleras som svåra att leva upp till kan en potentiell arena för ifrågasättande öppnas. Men den idé som frodas friskast i DSM är bikten som normaliserande av det som skaver det egna samvetet. Det handlar om att skapa en individ som duger i en given social, kulturell och historisk kontext: en mamma som är ”Good enough”. Biktbloggens skribenter må brottas med tankar, känslor och handlingar som är ”förbjudna”, men den är inte egentligen normkritisk. Det kraftigaste motståndet mobiliseras indignerat när en specifik tolkning av den terapeutiska diskursen ifrågasätts av en annan specifik tolkning, i det att det positiva efterlyses i en av bikterna.

Det finns, i DSM, således inget motstånd som uppmanar till att tydligt formulera eller förändra de strukturer i vilka pressade mödrars erfarenheter görs. Sennett (1993:221ff) belyser detta med att vara ett ”vi” när vi upphört att ha en kollektiv identitet (något som skulle kunna vara en bas för gemensam handling) och i stället korsar sammanslutningar som vilar på individualitet och individers behov. I detta blir den biktande gemenskap som formeras runt något som skulle kunna vara ett politiskt tema inte bas för kollektiv handling, utan ett självändamål. Ur ett sådant perspektiv går det inte att se att DSM åstadkommer något mer än en tillfällig lättnad för individer. I stället för att formulera ett gemensamt problem handlar det alltså om igen-

kännande och erkännande i vilket bikterskorna blir påhejade av varandra i att dricka kaffe och spela mobilspel i lugn och ro på toaletten i visshet av att deras upplevelser delas av andra.

Referenser

- Ahmed, S. (2010) *The Promise of Happiness*. London: Duke University Press.
- Bourdieu, P. (1990) *The Logic of Practice*. Stanford: Stanford University Press.
- Bratich, J. (2007) ”Programming reality: Control societies, new subjects and the powers of transformation” i D. Heller, (red) *Makeover television: Realities remodeled*. London: B Tauris.
- Dahlstedt, M. (2008) ”Viljan att ’göra om sig’: Terapeutiska tekniker, social och emotionell träning” *Locus* 3–4.
- Elden, S. (2009) *Konsten att lyckas som par: Populärterapeutiska berättelser, individualisering och kön*. Lunds universitet: Lund dissertations in sociology.
- Fejes, A. & M. Dahlstedt (2013) *The confessing society: Foucault, confession, and practices of lifelong learning*. London: Routledge.
- Fraser, K. (2007) ”Now I am ready to tell how bodies are changed into new bodies...: Ovid, The metamorphose” i D. Heller (red.) *Makeover television: Realities remodeled*. London: B. Tauris.
- Foucault, M. (1990) *The history of sexuality I: an introduction*. New York: Vintage Books.
- Foucault, M. (1994) ”Sexuality and solitude” i P. Rabinow (red.) *Michel Foucault. Essential works of Foucault 1954–1984. Ethics*. London: Penguin Books.
- Furedi, F. (2004) *Therapy culture: Cultivating vulnerability in an uncertain age*. London: Routledge.
- Gullestad, M. (1996) *Everyday life philosophers: Modernity, morality, and autobiography in Norway*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hacking, I. (1990) *The taming of chance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hoff Summers, C. & S. Satel (2006) *One nation under therapy: How the helping culture is eroding self-reliance*. New York: St. Martin’s Press.
- Illouz, E. (2003) *Oprah Winfrey and the glamour of misery: An essay on popular culture*. New York: Columbia University Press.
- Illouz, E. (2008) *Saving the modern soul: Therapy, emotion, and the culture of self-help*. Berkeley: University of California Press
- Johansson, T. (2006) *Makeovermani: Om Dr Phil, plastikkirurgi och illusionen om det perfekta jaget*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Johansson, T. (2007) *Experthysteri: Kompetenta barn, culringföräldrar och supernannies*. Stockholm: Atlas.
- Madsen, O.J. (2012) *Den terapeutiske kultur*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Rose, N. (1998) *Inventing our selves: Psychology, power, and personhood*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rose, N. (1999) *Powers of freedom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sennett, R. (1993) *The fall of public man*. London: Faber and Faber.
- Shore, C. & S. White (2000) "Coercive accountability: The rise of audit culture in higher education" i M. Strathern (red.) *Audit cultures: Anthropological studies in accountability, ethics and the academy*. London: Routledge.

Kontaktuppgifter till författare

Åsa Bartholdsson

Akademien Utbildning, hälsa och samhälle

Högskolan Dalarna, 791 88 Falun

Tel: 073-986 64 86

E-post: aba@du.se

Författarpresentation

Åsa Bartholdsson är lektor i socialantropologi vid Högskolan Dalarna. Hennes forskningsintresse är barn- och utbildningsantropologi, och hur terapismiljön kommer till uttryck i förskola och skola, med särskilt intresse för de yngre barnens institutionella fostran samt föreställningar om föräldraskap i samhällets socialiserande institutioner.